

Mehmet Güleryüz İle Sanatı Üzerine Söyleşi

Ayla Ersoy

6 - 30 Kasım tarihleri arasında yapıtlarını Yapı Kredi Kazım Taşkent Sanat Galerisi'nde sergileyen Mehmet Güleryüz Türk resim sanatı içinde özgün bir üsluba ulaşmış az sayıdaki sanatçılarımızdandır. Sergide izleme olanağı bulduğumuz son yapıtları ile ne denli dinamik ve üretken bir sanatçı kimliğine sahip olduğunu bir kez daha kanıtıyor.

Sanatının gelişim süreci içinde değişimin son evresi olarak değerlendireceğimiz yapıtlarında bir önceki sergisiyle kıyasladığımızda rengin yerine yeniden figüre bağlı desenin birinci derecede önem kazandığını gözlemliyoruz. Yaşama ilişkin basit konu ve olaylardan yola çıkarak, biraz ironi ve mizah katılarak bireysel üslubu içinde deformasyonlarla şekillendirdiği kompozisyonları güncel konular etrafında çoğalırken her tuvalde farklı yorumlara ulaşıyor, çeşitleniyor ve zenginleşiyor.

Mehmet Güleryüz 1958'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne girmiş, 1966'da birincilikle bitirmiş, 1970-1975 yılları arasında devlet bursu ile Paris'de ihtisas yapmış, yurda döndüğünde İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde 1980 yılına dek hocalık yapmış, 1980'de New York'da, 1984'de Brüksel'de sanat

çalışmalarına devam etmiş, 1985'den bu yana serbest bir sanatçı olarak çalışmalarını İstanbul'daki özel atölyesinde sürdürmektedir. Bu kısa açıklamadan sonra ilk sorum:

Ayla Ersoy: Yaratma süreci öncesi Mehmet Güleryüz desem?

Mehmet Güleryüz: Sanat yapıtı görünebilir hale gelene dek çok uzun bir zaman bilinçaltında oluşur. Bu bilinç altındaki süreç son derece karmaşık labirentler şeklindedir. Bu süreç içinde sanatçının kendisi de labirentlerin planını ve çıkışlarını tam olarak bilemez. Zaman zaman çıkış yollarını sezgileriyle bulur. Bu labirentlerde

yolunu nasıl bulacağı, hangi çıkış kapılarını kullanacağı ile ilgili hiçbir bilgisi yoktur. Hangi sürelerde ne kadar çabuklukta olacağını, çıkış kapıları hep aynı olsa bile bu kapıları nasıl kullanacağını kestiremez. Ayrıca hep aynı kapıları kullanmama zorluğunu da yaşıyorsa, ister istemez bu labirentlerde kaybolur. Bu sanatçının seçimidir, eğer isterse her seferinde hep aynı kapıdan çıkmakla yetinebilir, sonuçta başarılı ya da başarısız olabilir. Ama farklı bilinmedik kapılar kullanmayı yeğlerse ki ben seçimimi bu yönde yapanlardan birisi olarak kendime bir zevk ve sınaama süreci yaratıyor ve bilinmeyen değişik kapılar kullanmayı seviyorum. Bu tavırla o süreci yaşayarak işlerimdeki farklılığı oluşturuyorum.

Böyle bir yapının oluşturulmasının ve analizinin dayandığı noktalar bilinçaltı dünyasının zenginliğidir. Bu çok önemli, bunlardan siz kendinize uygun olanı seçersiniz. Eğer sanatınız için bir şablon seçme söz konusu ise bu izleyeni de rahatlatıyor. Çünkü izleyenler cevapları önceden belirlenmiş şeylerle karşılaştıklarında mutlu oluyorlar, yapıtla izleyici kolayca buluşuyor. Eğer belli şablonlara bağlı kalamıyorsanız risk almak durumundasınız. Ben tek bir şablon kullanmak yerine doğrusu risk almayı tercih ediyorum.

Ayla Ersoy: Resimle olan ilişkiniz- de size özgü dinamikler nelerdir?

Mehmet Güleriyüz: Benden önceki sanatlar, düşünce sistemleri, politika, içinde yaşadığım, yaşamayı özlediğim ve ilişkide olduğum sosyal çevreler ile kendi düşüncelerime kendimden önceki düşünceleri katıp katmayacağım. İşte benim dinamiklerim. Yani dinamiklerin temelini sorular oluşturuyor. Yeriniz, kimliğiniz, oluşacak kişilik ve bu kişiliğin özgün düşüncesinin oluşumu, bunların sizin bünyenize geçmesi ile önüne geçilemeyen bir ifade biçimine dönüşmesi. Bu aynı zamanda doğru ölçümler yapabilme yetisidir. Kendisi ile diğer düşünceler arasındaki mesafe ve kendi kapasitesini değerlendirebilmektir. Bu da gerçeklik ve samimiyetle sağlanabilir. Kişi bildiği ve yapabildiği kadar başarabilir. Bu olay iyi değerlendirildiğinde sanatçıyı yalınlığa götürür. Çünkü her ifadenin artık daha ileri geçilemez bir noktası vardır. Bu minimal tavır şüphesiz her alanda uygulanamaz. Örneğin plastik ve düşünsel anlamda minime varış, en aza indirgenen sanat bizim gibi bir toplumda oluşabilir mi? Ya da düşünsel temele dayalı kavramsal sanat içinde yaşadığımız toplumla hiçbir ilgisi olmayan başka toplumların kavgalarının kazanılmış sonuçlarıdır. Biz bunlarla nasıl yakınlık kurabiliriz?

Ayla Ersoy: Resminizi besleyen kaynaklar nelerdir?

Mehmet Güleriyüz: Ben sanat yapmaya ait ilk işaretleri içimde duyduğumda doğal olarak öğrenme sürecim başladı. Aile çevremde şanslı bir çocuk olarak sanatın üst problemlerini ile uğraşan bir görgü ortamı içinde yetiştim. Eğitimli ve eğitimin önemini kavramış bir ailede örneklerle karşılaşarak büyüdüm. Resmin yanı sıra şiir, edebiyat ve din konusuna bakış seviyesi yüksek bir ortamda tasavvufla ilgili öğretiyi daha ne olduğunu anlamadan çok küçük yaşta ezberledim,

giderek olaylara farklı bakmayı, düşünmeyi ve değerlendirmeyi öğrendim. Örneğin daha dokuz yaşımdayken babamla bindiğimiz takside arka koltukta otururken asılarak tutunduğumu gören babam beni "birşey var diye onu mutlaka kullanmak gerekmez" diye uyardı. Bu söylem benim hayattaki ilkem oldu. Gerekli zaman bazı şeylerden vazgeçebilmek çok

önemli bana göre. Bir şeye tutunmuyorsanız onu mutlaka başka bir biçimde değerlendirmek zorundasınız. Ben resmimin birçok noktasında eğitimde hızla geçilerek tamam oldu denilen şeylere tekrar tekrar geri döndüm. Sanat eğitiminin yanı sıra temel bilgi birikimi de gerekli. Bugün bakıyorum bazıları Mondrian'dan, Liotard'dan vs. den söz ediyorlar. Bunları değerlendirecek temel bilgi birikimi yoksa, öncesi ve sonrasını bağlayamıyorsanız söylediklerinizle yaptıklarınız arasında da sağlam bir bağ kurulamıyor demektir. Bu da kişileri gülünç duruma düşürüyor. Benim çok rahatsızlık duyacağım olaylardan birisi de böyle gülünç bir duruma düşmektir.

Ayla Ersoy: Resim serüveninizde geri döndüğünüz şeyler nelerdi?

Mehmet Güleriyüz: Biliyorsunuz Akademi'de figür eğitimi yapılıyor. Bu eğitimdeki figür hayatla ilgisi olmayan, çözülen, toplanan, yeniden varolan doğaya dayalı bir figür değildir. Bizim zamanımızda Cezanne vari bir eğitim vardı. İfade yönü eksik, sadece gösteren ama forma artı birşey katmayan bir anlayış.

Biz bu figüre karşı cevap olarak 1960'da abstre sanata yöneldik. Gerçek resmin soyut olduğu fikri gündemdedi. Bizde Akademi'de bu görüşe uygun resimler yaptık. Yani bize ne deniyorsa onun zıttını yapmaya başladık. Ama yine de 1966'da Akademi'yi "Manav" konulu figüratif bir çalışmayla bitirdim. Abstre sanat ve ifade derken yarı hayvan yarı insan figürlere yöneldim. Bunlar aynı zamanda politik görüşlerime de uygun düşüyordu. 1966-67'lerde bir dönem yaptığım resimlerde kendi zevklerimi ön planda tutarak ve kendimi kontrol ederek eleştirel bir gözle resimlerimin üstüne gidebildim. Söylemek istediklerimi, ifade etmek istediklerimi kendi haz alma duyumu sınıyarak ortaya ko-

maya çalıştım. Bu tadı bulmak doğru yolu bulmak gibi geldi bana. 1967'de askerlik sonrası figür ve ifade dozunu arttırarak rengi azaltıp, desene ağırlık verdim. Yani anayola bağlı yan bir anayola girdim. Bir zaman bu iki yol arasındaki dar yollarda dolaşarak ikisi arasında gidip geldim. Sürat, emniyetli sürüş, bazen de manzara ortaya çıkıyordu. Sonra bir üçüncü yol çıktı renk.

Ayla Ersoy: Resimlerinizde rengin anlamı nedir?

Mehmet Güleriyüz: 1980 sonrası resimlerimde renk en önemli öğelerden birisi oldu. Pentür gücünü desenden almakla birlikte renk figüratif veya non-figüratif farkı gözetmeksizin baş-

lı başına önem kazanmaya başladı. Majör bir sorun olarak renkle uğraşmaya başladım. Renkle üçüncü boyut ve kitle sorunu, kitlenin boyutları bütün diğer plastik sorunlarla birlikte beni ilgilendiriyordu. Böylece desende ve resimdeki çok süratli oluşumu da sorguluyordum. Bir formu oluştururken renk gerilimi azaltıyor mu arttırıyor mu? Yoksa rastlantısal olarak mı çiziyorum, bunun arkasında üçüncü boyut var mı? Tüm bu sorularla uğraşıyordum. Bu benim için bir sınavdı. Renk o süreç içinde sorun edeceğim kadar bildiğim bir olay değildi. Zevkime uygun olarak bildiğim kadar kullanıyordum. Desenle daha çok ilgileneiyordum. 1982-83 yıllarında Newyork dönüşü 2 yıl büyük bir portre serisi yaptım. Sayıları 150'nin üstünde olan bu imajinel portrelerde renge dayalı araştırmalarımı yoğunlaştırdım. Bunlar akrilikle renk ve biçim denemeleri idi. Bu hayali portreler arasında Edip Cansever, Erol Akyavaş ve kendi portrem de çıkmıştı. Bu dönem yaptığım resimlerde biçimden çok renge dayanıyordum. Desenci yapı ve form hakim olmakla birlikte daha çok rengin iç ışık meselesi, raporlar (renk komşulukları), renk şiddetleri önemli olmaya başlamıştı.

Ayla Ersoy: Bugün yaptığınız resimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
Mehmet Güleriyüz: Bugünkü resmim biçim ve renk değerlerine dayalı bir kurguya sahip. Beslendiğim kaynaklarda daha başka. Düşüncede şekillenip bedende yoğun bir enerjiye dönüşerek dışavurumcu bir ifade biçimiyle orta-

ya çıkıyor. Dans, tiyatro, şiir gibi birçok farklı sanat dallarıyla buluşuyor tuvalerde. Yani düşünsel altyapı, fiziksel kontrol ekspresyon olarak resme yansıyor. Resim yapma eylemi sonuçta jestüel bir enerjiye dayanmaktadır. Çok büyük yüzeylerle karşılaşmada sanatçının fiziksel olarak kendini kontrol edebilmesi çok önemlidir. Çünkü bütün espasa sahip olma zorunluluğu

vardır. Kontrollü olarak yüzeyi arka kapa takıp edebilmeli, küçük parçaları işleyerek peş peşe getirebilmeli ve bu parçalarla bütünü oluşturabilmelidir. Bu tavır düşünce ve fiziksel kontrolle sağlanabilir. Eğer bunu birebir uygulayabiliyorsanız üslubunuz da kendiliğinden oluşuyor ve gelişiyor demektir. Bu bağlamda son resimlerimde yeniden desene bir dönüş var diyebilirim. Çünkü yarım kalmış bitmemiş söylemlerim var ve bunları yeniden söyleme gereksinimi duyuyorum.

Ayla Ersoy: Sergide yer alan resimlerinizde motosiklete binen figürler, kuaför, telefon vs. gibi birbirinden farklı konular yer alıyor. Konularınız yaşamdan seçilmiş basit sıradan olaylar, ortak olan özellikleri ise bu sıradan olayları yorumlamada uyguladığınız üslupsal birliktelik.

Mehmet Güleriyüz: Türk resminde konu hep küçümsenen birşeydir. Akademi çevreleri, Avantgard sanatçılar her zaman konuyu küçümsemişlerdir. Oysa konu resmin melodik yapısını oluşturur, müzikte olduğu gibi. Müzik melodisiyle insanlarda yaşar. Örneğin bugün hala Beatles dinlenebiliyorsa, melodisiyle yaşıyor demektir. Böyle yaşayan melodi oluşturabilmek de kolay bir iş değil. Müzik cümlesi çok önemli olduğu gibi resmin melodik yapısını oluşturan resim cümlesi yani konu da çok önemli. Resim felsefi temeli, ironisi ve mizahı ile izleyenlerle ve yaşamla bağ kurmalıdır. Sıcak bir resim izleyenle sıcak bir ilişki kurabilir ama bayağılığa düşmeden ve popülist bir resim olma-

dan bunu yapabilmesi gerekir. Ben çok iyi bir gözlemciyim. Uzun zaman farkına varmadan gözlemediğim şeyler resmimde ortaya çıkıyor. Son günlerde motosiklete binme modası giderek yaygınlaşıyor. Özellikle lüks semtlerde yüksek mevkilerde görev yapan insanlar pazar günleri motosiklete biniyor veya yanında durarak pozveriyorlar. Hız, dinamizm ve güç göstergesi olarak değerlendirdiğim bu motifle alayla karışık toplumsal eleştiri getiriyorum.

Ayla Ersoy: Yani ele aldığınız sıradan basit konuları estetik ve plastik değerlere öncelik vererek bayağılaştırmadan kendi üslubunuz içinde yetkinleştirirken özde toplumsal eleştiri getiriyorsunuz. Elinize sağlık diyorum, okuyucularımız adına size teşekkür ediyorum.